

KÉTHARMADOS VAGY TELJES
NEMZETI ÖSSZEFOGÁS?

A nemzeti összefogást sürgető újabb Csurka István-dolgozat érzésem szerint a kellő időpontban íródott. A tétovaságnak, távlatvesztésnek abban a csüggesztő történelmi pillanatában, amikor a nemzet egészére vonatkozó helyzetértékelést súlyos következmények nélkül nem lehet már tovább elodázni.

CSURKA ISTVÁN írása kiváló gondolatokat tartalmaz, hozzászólásomban nem ezeket óhajtom tovább ragozni. Még kevésbé kívánok valamiféle ellenajánlattal előállni. A hiányérzetemről szeretnék inkább beszélni: arról, ami érzésem szerint kimaradt a dolgozatból, illetve amit hiányolok az általa elképzelt „nemzeti összefogásból”.

A dolgozat arról szól, hogyan és miként lehetne a megosztott és erőtlen ellenzéki pártokból valamirevaló nemzeti oldalt összekovácsolni, és ennek folyamányaként hogyan és miként lehetne a jelenlegi rezsimet leváltani Magyarországon. Ami nyilvánvalóan természetes törekvés egy ellenzéki politikus részéről.

Magyarország határain kívül más rálátás kínálkozik ezekre a kérdésekre. Számunkra a nemzeti összefogás eleve nem 10 és fél millió, hanem a határon inneni és túli magyarság egészének az összefogását jelenti, ami nem az elszakított területeken élők csökött gondolkodására vall, hanem alapvető feltétele a magyarság hosszú távú megmaradásának.

Ezzel a kardinális kérdéssel viszont sem a kormánypártok, sem az ellenzéki pártok érdemben nem fog-

lalkoznak. Persze a legtöbb programban található néhány odavetett mondat arról, hogy „felelősséget éreznek” a határon túli magyarság sorsának alakulásáért, de önmagában már a fogalomhasználat, a határon túli magyarság megnevezés is olyan kirekesztő megkülönböztetést takar, ami eleve kizárja az egységes nemzetben való gondolkodást.

A kisebbségben élő magyarok számára azok a pártok vonzóak, illetve a maguk részéről olyan pártprogramokat tartanak kívánatosnak, amelyek a nemzet, vagyis az összmagyarság ügyét, és azon belül az elszakított területeken élő kisebbségek problémáit a lehető legnagyobb mértékben föl vállalják. A Csurka István által felvillantott jövőkép, a nemzeti oldalon állók tervezett, egyeztetett pártprogramja is ebben a vonatkozásban érdekel bennünket elsősorban. És ez az, amire Csurka István dolgozatában sem találunk megnyugtató választ.

Csurka István sorra veszi azokat az alapkérdéseket, amelyek megoldásától a magyar társadalom megerősödését és újjászületését reméli, kivéve azt a sarkalatos kérdést, hogy mit kell értenünk magyar társadalom alatt? Hogy meddig terjed, mit foglal magába a magyar társadalom fogalma? A Magyarország jelenlegi határain belül élő 10 és fél milliót, vagy a világ magyarságát kell értenünk alatta? Mást jelent a nemzeti egység gondolata, ha a magyar nemzet részeként tekintünk az elcsatolt területeken élő magyarságra, és megint mást, ha egy nemzeti-keresztény alapállású kurzust vagy akár egy korszerű magyar államot értünk alatta.

A kormányok jönnek-mennek, mindegyik másként közelít a magyar társadalom kérdéseire. Nem látni viszont annak a nemzetpolitikának és nemzeti stratégiának a körvonalait, ami egyaránt kötelezné a magyar pártokat és kormányokat. A magyarság egészére vonatkozóan, abban a szellemben, hogy az elcsatolt területek magyarsága, a nyugati magyarsággal együtt, szerves részét képezné a nemzetnek, nem készült átfogó koncepció az Antall-kormány idején sem. Ebben az értelemben a jelenlegi kormánynak sincs nemzetpolitikája. De nem látni ezt a nemzeti egységtörekvést a nemzeti oldal összefogásában sem. Pedig a kérdés ma, és bizonyára nem csak bennem, így merül fel: a korszerű magyar állam kimunkálása, vagy a Kárpát-medencében élő magyarok korszerű nemzeti önszerveződése az elsődleges fontosságú? A magyar állami vagy a magyar nemzeti érdekek kapjanak-e elsőbbséget?

Történelmileg – a szovjetek kivonulásával és a pártállam bukásával – új helyzet állt elő, amelyben lehetőség van arra, hogy a magyarság a nemzeti újjászerveződés útjára lépjen. Mint ahogyan lehetőség van arra is, hogy az euroatlanti integráció révén a magyar állam gazdaságilag és politikailag megszilárdítsa helyzetét. Ez utóbbi azonban, nemzetpolitika nélkül, csak a nemzet kétharmadában gondolkodva, a magyarság további dezintegrálódását, és az elcsatolt területeken élő magyarság tartós leszakadását eredményezheti.

A nemzeti egységtörekvés nem a könnyebb ellenállás irányát jelenti, de nem zárja ki a Nyugathoz való integrálódást gazdasági, politikai és védelmi téren. Ellenke-

zőleg, ez jelentené az Európához való tényleges integrációt, míg az előbbi, a fejetlen csatlakozás, a feladatok elől való menekvést, az újabb nemzetcsonkítást. Az integrációhoz, amely az európai integrációval együtt a magyarság integrációját jelenti, közös fellépésre, nemzeti stratégiára van szükség. A nemzetstratégia kidolgozása, egyáltalán, a nemzet korszerű önszerveződése helyett 1989 óta osztozkodásra fecsérelődik el a magyarság ereje, miközben Magyarország tözsomszéd-ságában, a nemzeti egységtörekvés eredményeként új nemzetállamok sora jött létre. Érthetetlen és indokolatlan ez a tempóvesztés.

Az elszakított területeken élő magyarság a kelet-európai változások nyomán azonnal felismerte annak a lehetőségét, hogy korszerű önszerveződés alapján valamiképp rendezni lehetne a Kárpát-medencében élő magyarok helyzetét. Ettől a felismeréstől vezérelve, mint valami varázsütésre, váratlanul magához tért háromnegyed évszázados kábultságából, és pár hét leforgása alatt mindenütt megszerveződött, létrehozta kulturális és politikai intézményeit, és – elsősorban a nyugati magyarságnak köszönhetően – megjelent a nemzetközi élet diplomáciai fórumain. Továbbá az újonnan létrejött magyar politikai szervezetek késlekedés nélkül létrehozták közös csúcsszervezetüket, a Közép-európai Magyar Népcsoportok Fórumát, és rendre kinyilvánították autonómiaigényüket.

A magyar nép, az államhatárokkal jelzett területen belül, kevésbé élt a nemzeti szabadság felvillanó lehetőségével. A magyar kormány, ahelyett hogy elébe

ment volna az elszakított területeken megindult önszerveződési törekvéseknek, és a magyar állam részéről – különböző vámkedvezményekkel, a választójog biztosításával, kétkamarás parlament létrehozásával, a magyar népcsoportok politikai szövetségének a szorgalmazásával vagy bármi mással – megpróbált volna intézményes keretet biztosítani a nemzeti integrációs törekvéseknek, az államszerződések előkészítésével és aláírásával vesződött, ami az új helyzetben az elcsatolt területeken élő magyarság romló helyzetének a megállítása és konzerválására sem bizonyult elegendőnek.

Az Antall-kormány, amely „lélekben” 15 millió magyart képviselt, nem mutatott hajlandóságot arra, hogy elfogadja és politikai partnerként kezelje az elcsatolt területeken élő magyar pártok közös politikai érdekvédelmi szövetségét, és az Európai Parlament elé vigye a magyar nemzetrészek autonómiatörekvését. Különkülön igen, az erdélyi, a felvidéki, a vajdasági politikai szervezetek képviselőivel hajlandó volt tárgyalni, együttes fellépésükre azonban a KENF keretében sosem adott lehetőséget. Az elzárkózás nem hivatalos magyarázata az volt, hogy a KENF „legitimizálása” a magyar kormány részéről „felébresztheti” a szomszédos országok kisantant-reflexeit.

Az államhatárokon kívülről érkező magyar integrációs törekvések erkölcsi és politikai támogatásának elmaradása mellett a KENF anyagi támogatást sem kapott működéséhez és önálló tevékenységéhez. A politikai, erkölcsi és anyagi támogatás megtagadásával az Antall-kormány nemcsak az elszakított területeken élő

magyarok politikai érdekeivel és törekvéseivel került szembe, hanem a 15 milliós magyarság nemzeteszmejével is. A kisebbségi magyar szervezetek részéről megnyilvánuló politikai integrációs törekvésekkel szemben, rejtett diplomáciai munkával, ezzel ellentétes folyamatok gerjesztése indult meg. Megpróbálták háttérbe szorítani és marginalizálni a kisebbségi magyar politikai szervezetekben a nemzeti önszerveződés hangadó, véleményetlenné váló vezetőit, ami ezekben a szervezetekben feloldhatatlan belső személyi és politikai ellentétekhez, majd rendre pártszakadásokhoz vezetett.

Az új kisebbségi pártok létrejötte és a korábbi szervezetek politikai arculatának megváltozása egybeesett az MSZP az SZDSZ magyarországi győzelmével. Nemzeti integrációs törekvésektől, a magyar kisebbségek szervezett közös politikai fellépésétől sem a színre lépő új Horn-kormánynak, sem a szomszédos országoknak nem kellett már tartaniuk. A koncon (az anyagi támogatáson és a legitimitáson) való marakodás azóta is teljes mértékben lekötötte a kisebbségi pártok figyelmét és erejét.

Ezzel egy időben ad acta került a magyarság korszerű önszerveződésének a kérdése: a politikai és területi autonómiák ügye. Az érdemi politikai tevékenységet üres és terméketlen szómágia váltotta fel, ami többet árt, mint használ az autonómia ügyének.

A KENF azonban, bár támogatás hiányában a politikai színtérről visszahúzódott, nem szűnt meg. Ellenkezőleg, a Magyarok Világszövetségével és más társadalmi szervezetekkel karöltve, olyan nemzetstratégiát dolgozott ki az elmúlt időszakban, amely a korszerű

önszerveződés alapján változatlanul lehetőséget biztosít a Kárpát-medencében élő magyarok megmaradására és békés politikai integrációjára.

Ennek a nemzetstratégiának, amely a Magyarok IV. Világkongresszusán további meglátásokkal gazdagodott, az a lényege, hogy a korszerű magyar állam létrehozásával azonos időben létre kell hozni a magyar népcsoportok mint önálló politikai entitások szövetségét. Ennek két feltétele van. Az egyik a határon túli magyarság autonómiahálózatának kiépítése. A másik a magyar alkotmány módosítása, amely a kétházás parlament létrehozásával intézményes lehetőséget biztosít a magyar népcsoportok érdekképviselésének.

A kérdés tehát az, hogy a kis ország határain belül élő magyar népben vagy a trianoni határokon túl élő magyarok millióit is magában foglaló nemzetben gondolkodunk-e? Pártprogramban vagy nemzetstratégiában? A vagy-vagy persze nem szükségszerű. A korszerű magyar állam létrehozása összeegyeztethető a korszerű nemzeteszemlével.

A közösen vállalt cél azonban nemcsak az elmaradt rendszerváltásnak a kiharcolása, hanem a magyar nép felemelkedése, ami nem pusztán egyik vagy másik osztályának a hatalomra kerülését és megerősödését jelenti, hanem a nemzet egységének megteremtését.

A nemzeti megújulásnak más népek, így a magyarság esetében sem lehet útját állni. Persze az, ami a többpártrendszer leple alatt folyik ma Magyarországon és a környező országokban, csupán szemfényvesztés. Az ellenzéki pártok szerepe látszatellenzékre korlátozódik.

Jelenleg ugyanaz a réteg uralkodik, amelyik az egy-pártrendszer idején, csak más ideológiai maszlaggal. Igaza van Csurka Istvánnak: „a nép számára semmi sem változott, csak többet kell nélkülöznie. Mégpedig azért, mert az uralkodó réteg rablógazdálkodása a nemzet minden tartalékát feléli, kiárusítja.”

Csurka Magyarországról beszél, de megállapítása ráillik az egész térségre. Felmerül a kérdés, egyáltalán lehetséges-e hatalomcsere azzal a választási színjátékkal, amit a hatalmi elit diktál? Meg lehet-e törni demokratikus úton a volt kommunisták uralmát, vagy a javak teljes felélése, a gazdaság összeroppanása vet véget a posztkommunista rezsimnek?

Kétségbevonhatatlan tény, hogy a széles néprétegek most számolnak le illúzióikkal. Most jönnek rá, hogy búcsút mondhatnak az olcsó sörnek és lecsókolbásznak, az ingyenes egészségügyi ellátásnak, az ingyenes oktatásnak, hogy nincs többet olcsó bérű lakás, ilyen-olyan juttatás, nyugállományig szóló munkahely, s hogy hetedízigen kell nyögniük az elherdált államadósságok kamatterheit. Az illúziók elvesztése mindenképpen kijózanítóan hat, és növeli a rendszerváltás esélyeit. De ahhoz, hogy ne ismétlődjön meg a múlt győzelme a jövő felett, azoknak, akik a lényeges nemzeti sorskérdésekben ugyanazt gondolják, bizony jó lenne valamilyen sodró erejű egyesülésbe tömörülniük.

Abba, hogy „ki kivel és miért nem” szerveződik Magyarországon egységes nemzeti akarattá, a határon túlról aligha lehet beleszólni. A nemzeteszme azonban ez idő tájt kevésbé a pártprogramokban, sokkal inkább

a Magyarok Világszövetsége megnyilatkozásaiban érhető tetten. Az alkotmányvita során az MVSZ fogalmazta meg elsőként és határozottan, hogy a nemzet fogalmát közjogi és alkotmányjogi szinten kell a maga helyére emelni. Ami azt jelenti, hogy a magyar népcsoportok nemcsak érzelmileg kötődnek a maradék ország maradék magyarjaihoz, hanem alkotmányosan és törvényesen is együvé tartoznak.